

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-45>

УДК 69(477)(045)

БУДІВЕЛЬНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПРОГНОЗИ

CONSTRUCTION INDUSTRY OF UKRAINE: STATE AND FORECASTS

Паламарчук Оксана Миколаївнакандидат економічних наук, доцент,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3267-0917>**Петришина Світлана Вікторівна**аспірант,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3625-7735>**Palamarchuk Oksana, Petryshyna Svitlana**
Grigory Skovoroda University in Pereyaslav

У статті досліджено сучасний стан будівельної галузі України, деталізовано найважливіші фактори, що впливають на динаміку розвитку будівництва. Розглянуто сучасний стан підприємств будівельної галузі, показано деякі особливості впливу на формування системи економічної безпеки, що визначає роботу будівельних підприємств. Проаналізовано, які країни готові долучитися до відновлення зруйнованих українських міст. Запропоновано шляхи покращення економічного стану будівельної галузі та будівельних підприємств. Встановлено, що зростання будівельної галузі неминуче призводить до виникнення необхідних умов для економічного розвитку країни та вирішення багатьох соціальних проблем. У будівельній індустрії задіяно значну кількість населення і багато суміжних галузей в процесі будівництва. Будівельна галузь відіграє важливу роль в економіці, адже вона стає найважливішою умовою збільшення кількості працівників та функціонування суб'єктів господарювання. Акцентовано увагу на аналізі загальних ситуацій у роботі будівельних підприємств та прийнятті важливих рішень.

Ключові слова: будівельна галузь, будівництво, ділова активність, інвестиції, матеріали.

The article examines the current state of the construction industry in Ukraine, details the most important factors affecting the dynamics of construction development. The current state of the enterprises in the construction industry is considered, some features of the influence on the formation of the economic security system, which determines the work of construction enterprises, are shown. Attention is paid to the distribution of the State Budget of Ukraine expenditures, which are currently distributed in the construction industry, as well as the formation of off-budget investments. It was analyzed which countries are ready to contribute to the reconstruction of destroyed Ukrainian cities. Ways to improve the economic condition of the construction industry and construction enterprises are proposed. It has been established that the growth of the construction industry inevitably leads to the emergence of the necessary conditions for the economic development of the country and the solution of many social problems. The problems and prospects and the level of development of the construction industry of Ukraine are determined. The rapid development of the construction industry will attract other industrial chains, which will positively affect the state of the entire industry to solve problems of economic and social importance. A significant number of the population is involved in the construction industry and many related industries are involved in the construction process. The Ukrainian economy underwent significant changes during the war, as hostilities in various parts of Ukraine greatly affected the functioning of the economy, limiting or destroying financial flows, destroying businesses, and facilitating the movement of labor outside and within the country. The construction industry plays an important role in the economy, because it becomes the most important condition for the increase of employees and the functioning of business entities. Attention is focused on the analysis of general situations in the work of construction enterprises and the adoption of important decisions.

Keywords: construction industry, construction, business activity, investments, materials.

Постановка проблеми. Будівельна галузь України є однією з найбільших бюджетних, а також стратегічно важливих для розвитку економіки та соціальної інфраструктури країни. Це важливо для всіх галузей економіки країни. Зараз ситуація в будівництві є нестійкою, що зумовлює певні вагання в результатах діяльності будівельних компаній [8]. Розвиток будівельної галузі залежить від багатьох інших тісно пов'язаних галузей. Тому потрібно створити необхідні умови для росту та розвитку галузі для її значного зростання. До того ж, важливо, для будівельної галузі, щоб це були сучасні об'єкти, створені з використанням найкращих технологій.

Оцінка збитків від військових дій, з'ясування потреб (пріоритезація) та пояснення того, що необхідно зробити, можна назвати ключовими завданнями на початку реконструкції. На національному рівні йдеться про комплексні програми відновлення, а також моніторинг і контроль відповідних процесів (чіткий розподіл відповідальності між державою та промисловими структурами). Але не менш важливе, із визначенням можливих потенційних джерел фінансування та впровадження невідкладних законодавчих та нормативних змін. На рівні міст і селищ йдеться про затвердження генеральних планів та інших супровідних документів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем та перспектив розвитку будівельної галузі присвячено праці таких вітчизняних вчених: А. С. Філіпенко, І. В. Волохова, Л. В. Кулікова, Г. А. Жовтяк, Ю. М. Бажал, О. В. Оскома, С. В. Іванов, Ю. О. Бєленкова та багато інших. Але незважаючи на те, що проблематика будівельної галузі є досить актуальною в науковій літературі, вона все ж потребує подальших досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей сучасного стану та прогнозування будівельної галузі на вивченні загальних та окремих аспектів розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. З початком війни українська економіка зіткнулася з безпрецедентними викликами. Багато підприємств припинили свою діяльність через надзвичайні військові ситуації і через те, що вони не мають доступу до ринків збуту чи сировини. На цьому тлі відбуваються докорінні зміни не лише в системі трудових відносин, а й у структурі економіки в цілому.

Іншою проблемою при аналізі та прогнозуванні економічного зростання є складність

оцінки поточної ситуації, оскільки практично відсутня статистична інформація. У контексті обмеженої державної статистики ще одним джерелом даних у цих складних ситуаціях є структурні дані для кожного окремого економічного сектора та результати бізнес-опитувань, проведених різними компаніями.

Будівельна галузь є однією з найважливіших галузей національної економіки, від якої залежить функціонування економічної системи країни. Важливість цієї галузі для національної економіки можна пояснити наступним чином: капітальне будівництво, на відміну від інших галузей національної економіки, потребує багато праці та споживає продукцію багатьох галузей народного господарства, водночас створюючи нові робочі місця. Економічний ефект від розвитку бізнесу – це мультиплікативний ефект капіталу, вкладеного в будівництво. Бо в міру розвитку будівельної індустрії розвиваються: виробництво будівельних матеріалів та обладнання, машинобудівна галузь, металургія та металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробна промисловість, транспорт, енергетика тощо.

Є багато факторів, які сприяють створенню системи економічної безпеки будівельної галузі, і вони посилюються в умовах воєнного стану. Серед них варто відзначити:

- забезпечення технічної складності процесу будівництва та контроль якості будівельних робіт;
- географічна віддаленість будівельних матеріалів, включаючи управління роботами, підвищує ризики переміщення (особливо в умовах воєнного стану) та ризики втрати матеріальних цінностей;
- довгий час спорудження будівельних матеріалів;
- складність організації фінансових потреб будівельної компанії, які можуть змінюватися під час будівництва, наприклад, зміна ціни на будівельні матеріали може спричинити несподівані перерви в процесі будівництва і тому може бути привести до фінансових втрат [6].

Що стосується ризиків, то має бути готовність, що вони будуть проявлятися на всіх етапах: матеріали, фінанси, час, ресурси і т. д. Однак є деякі загальні рекомендації, які слід враховувати при реконструкції.

Навесні та початку літа 2022 року те, що було нормою в мирні часи, не працювало. Через нестабільність грошових потоків за багатьма контрактами замість передоплати були відстрочки платежів на певний термін.

Завдяки цьому підприємці змогли відновити свою діяльність. Але восени бізнес перейшов на 100% передоплату, бо, по-перше, чекав гарних новин із фронту, і по-друге, не хотів ризикувати.

Що стосується логістики, то вже немає такої критичної ситуації з машинами, відновлені та створені нові маршрути постачань. Але все одно термінів не завжди вдається дотриматися, тож усі до цього готові та розуміють. І тут теж потрібно домовлятися й використовувати принцип «взаємного пінг-понгу»: лояльніші умови щодо оплати замовлення з одного боку, та відповідно більші строки постачання – з іншого.

І ще один важливий момент. Багато торгових компаній, що спеціалізуються на комплектації будівельних підприємств і майданчиків, уже домовилися у ближній Європі про постачання матеріалів. Вони розуміють, що дуже скоро – коли розпочнеться масштабне будівництво – виникне шалений дефіцит різних матеріалів.

До чого це призведе? Перш за все спричинить підвищення цін: імпортований матеріал прив'язаний до валюти, та й сам по собі недешевий. Попит породжує пропозицію, тому, як би це прикро не було, але й наші виробники збільшать ціни на аналогічні групи товарів.

Тому будівельним компаніям варто профінансувати та забронювати певний обсяг матеріалів на майбутнє, щоб уникнути дефіциту та заощадити всюди, де це можливо [4].

За 9 місяців 2022 року загальна площа житлових будівель (новобудов) зменшилася вдвічі порівняно з відповідним періодом 2021 року. Про це свідчать дані Держстату.

Таким чином, загальна площа житла, яке дозволено будувати, скорочується до 5,2 млн квадратних метрів.

Водночас, за даними Держстату, загальна площа новобудов багатоквартирних будинків у січні-вересні цього року становить 5,09 млн кв. – 97% обсягу.

Натомість кількість заявлених на початок будівництва квартир у багатоквартирних будинках за вказаний період становить 68,1 тис., що в 1,8 раза менше, ніж минулого року.

За даними Держстату, загальна площа нового житлового будівництва в Києві за 9 місяців 2022 року до січня-вересня 2021 року скоротилася на 77 відсотків до 654 тисяч квадратних метрів.

У Київській області – на 29%, до 1,4 млн кв. м.

Водночас обсяг нового будівництва у Львівській області зменшився порівняно з минулим роком на 12% до 771,2 тис. кв. м.

У Хмельницькій області – скорочено на 48% до 266,2 тис. кв. м., в Одеській області – «мінус» 80%, на 227,8 тис. кв. метр; у Харківській – «мінус» 67%, на 213,4 тис. кв. м [3].

3 листопада 2022 року, Верховна Рада України схвалила проект Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» у другому читанні та в цілому.

При доопрацюванні показників проекту Державного бюджету України на 2023 рік до другого читання було враховано уточнені основні прогностичні макропоказники та окремі припущення, надіслані листом Міністерства економіки України від 29 жовтня 2022 року № 3011-05/72231-03.

Законопроект, до якого внесено зміни у другому читанні, є збалансованим і містить положення щодо будівництва та житла:

- фонд ліквідації наслідків збройної агресії – 16,139 млн грн (розширено інструкції щодо використання коштів фонду, зокрема, кошти фонду ліквідації наслідків збройної агресії спрямовані на будівництво (нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт) громадських будівель; реконструкція та капітальний ремонт інфраструктури важливих об'єктів, будівництво, капітальний ремонт будівель з метою забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб та осіб, які втратили його внаслідок війни;

- надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам – 19,7 млн грн (надання кредитів із спеціального фонду за рахунок надходження гранту Кредитної установи для відбудови);

- субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах на 2 464,6 млн грн;

- передбачено нову бюджетну програму «Проектування, будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, модернізація, реставрація, придбання та облаштування незалежно від форми власності об'єктів інфраструктури, рухомого та нерухомого майна, житлової нерухомості, в тому числі пошкоджених внаслідок збройної агресії, з метою відновлення цілісності і стійкості окремих галузей життєдіяльності суспільства [9].

Таблиця 1

Розподіл видатків Державного бюджету України на 2023 рік щодо будівельної галузі

Найменування	млн. грн
Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Державної прикордонної служби України	200,0
Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Національної гвардії України	327,2
Будівництво (придбання) житла для осіб рядового і начальницького складу Державної служби України з надзвичайних ситуацій	216,9
Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України	136,2
Виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу, будівництво комплексу «Вектор» та експлуатація його об'єктів	1082,7
Наукова і науково-технічна діяльність у сфері будівництва, житлової політики, житлово-комунального господарства та регіонального розвитку, дослідження збереження та вивчення видів флори у спеціально створених умовах	46,2
Створення містобудівного кадастру на державному рівні	47,1
Фінансова підтримка Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву	6,2
Часткова компенсація відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	7,5
Проектування, будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, модернізація, реставрація, придбання та облаштування незалежно від форми власності об'єктів інфраструктури, рухомого та нерухомого майна, житлової нерухомості, у тому числі пошкоджених внаслідок збройної агресії, з метою відновлення цілісності і стійкості окремих галузей життєдіяльності суспільства, а також фінансове забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху	1831,2
Субвенція з державного бюджету бюджету Дніпровської міської територіальної громади на завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі	4581,7
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах	16023,0
Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Головного управління розвідки Міністерства оборони України	150,0
Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Служби безпеки України	120,5
Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Управління державної охорони України	80,0
Будівництво (придбання) житла для співробітників Служби зовнішньої розвідки України	125,0
Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України	51,0

Джерело: сформовано на основі [9]

Зараз будівництво безпосередньо пов'язане з характером війни, новими загрозами та економічним становищем країни.

Тільки перемога України може кардинально змінити тенденції, які спостерігаються на ринку житла. Це буде ознакою відновлення економічної активності в країні, стане передумовою для підвищення заробітної плати та покращення споживчих звичок населення.

Незважаючи на боротьбу, існує багато способів зменшити збитки в будівельній галузі.

Вже відомо, що багато країн-партнерів і підприємств планують брати участь у відбудові українських міст. Денис Шмигаль представив, яка країна відповідає за відновлення того чи іншого регіону. Наразі відомо що:

– Німеччина працюватиме над відбудовою Чернігівської області;

- Канада – Сумської;
- США та Туреччина – Харківської;
- Чехія, Фінляндія та Швеція – Луганської;
- Бельгія – Миколаївської;
- Швеція та Нідерланди – Херсонської;
- Швейцарія – Одеської;
- Норвегія – Кіровоградської;
- Австрія – Запорізької;
- Польща та Італія – Донецької.

Залучення західних спеціалістів стане хорошим знаком для інвесторів щодо подальшого просування України, створення нових проектів і впровадження нових технологій, а в комплексі – можливість повернення на тутешній ринок. Чим швидше це станеться, тим сильніше вдасться відродити галузь [10].

Таким чином, незважаючи на наявні проблеми, кількість забудов зросла через стан розвитку будівельних підприємств, а проблеми планування та організації експлуатації є дуже складними для вирішення. І процеси аналізу, наприклад фінансові операції, відносини із зацікавленими сторонами, які неможливо врегулювати негайно без належної підготовки інформаційно-комунікаційного забезпечення. У загальному вигляді управління інформаційно-комунікаційним забезпеченням операцій організації – це інформаційні, економіко-математичні, технічні, програмні, технологічні та інші методи та моделі спеціалістів, призначені для обробки інформації та прийняття управлінських рішень [2].

За словами віце-президента Європейського інвестиційного банку Джельсоміні Віготті, Україні вже потрібно \$14 млрд на нагальні потреби. Ось чому важливо зосередитися на інвестуванні безпосередньо перед закінченням війни. Інакше економічна ситуація в країні стрімко погіршуватиметься, а можливість опору агресору зменшуватиметься. Такі оцінки, до речі, водночас з розрахунками українського уряду: йдеться, підкреслимо, про вимоги підтвердження та готовий проект. «Цього року плануємо реалізувати проекти відбудови на \$14 мільярдів. І одним із п'яти пріоритетів швидкої відбудови є допомога малому та середньому бізнесу для відновлення нашої економіки. Насамперед, мова про програми пільгового кредитування, а також про безповоротні гранти «Робота», – повідомив напередодні візиту до Рима глава уряду Денис Шмигаль [5].

Для подальшого розвитку будівельна галузь потребує великих і швидких капіталовкладень від місцевих та іноземних інвесторів. Процес залучення інвестицій потребує

оцінки ділової активності підприємств. Ділова активність – це результативні досягнення бізнесу, основними критеріями яких є показники, що свідчать про вартість продукції [1].

У нещодавньому звіті McKinsey прокоментовано низьку продуктивність у галузі та проведено порівняння, яке показало, що якби будівельна галузь була в змозі йти в ногу з іншими галузями, такими як виробництво, вона могла б досягти значення 1,6 трильйона доларів на рік. Традиційні виклики галузі посилюються глобальним фінансовим тиском і збоями, спричиненими інфляцією, проблемами з доступністю запчастин і матеріалів, проблемами з транспортуванням, а також зростанням цін на матеріали та обладнання. Усе це посилюється вартістю робочої сили та її нестачею, спричиненою старінням робочої сили. Кваліфіковані працівники виходять на пенсію, відбувається розрив у кваліфікації, а до 2025 року нестача працівників перевищить мільйон.

Але, нова модель роботи формується у галузі будівництва під впливом інших галузей та їхнього досвіду, наприклад:

- стандартизація та платформи збірка вузлів частин/компонентів відбувається за межами підприємства, що може підвищити якість, якщо потім доставити їх на місце, і, таким чином, зменшити час і втрати, які в іншому випадку вимагали б від людей роботи на місці та оплати;

- проектування з урахуванням вимог виробництва та збірки – цей підхід має на меті знайти спільне всередині будинків у багатьох різних секторах, а потім розробити стандартні набори частин, які можна зібрати разом, щоб сформувати структуру будь-якої будівлі;

- цифровий дизайн (BIM стає критично важливим) – можливість взяти дизайн, міждисциплінарний дизайн, як модель і переконатися, що «зробити все правильно з першого разу» можливо, визначивши, де є зіткнення компонентів або проблеми з дизайном;

- більше уваги приділяється структурованому процесу ланцюжка постачання (наприклад, нумерації деталей та управлінню запасами) – використання підходу, що базується на «структурі робочого пакету», забезпечує кращий контроль і управління багатьма аспектами матеріалів, субпідряду, праці та обладнання.

Компанії мають перейти на індустріалізовані процеси будівництва, щоб досягти успіху в майбутньому.

Необхідність підвищення ефективності бізнес процесів зростає. Для компаній галузі проектування та будівництва це починається

з покращення ефективності проекту, що означає маржинальність проекту, зниження фінансового ризику, підвищення продуктивності, якості та стійкості, водночас зменшуючи загальну вартість життєвого циклу активів. Сюди входить необхідність виконувати проекти з використанням стандартних повторюваних процесів і досягати передбачуваних, повторюваних результатів. Щоб досягти цього, все більше визнають, що бізнес-процеси та системи, які підтримують ці процеси, потребують перевірки, перегляду та вдосконалення для переходу до моделі економічного будівництва [7].

Висновки. Отже, аби відбудувати країну необхідно зробити внесок кожному українцю. Тому успіх залежатиме від ініціативи місцевої влади та суспільства. Але дуже важливою є безкоштовна фінансова підтримка західних країн та інвестиції всього демократичного світу в українську будівельну галузь. Підпри-

ємства в будівельному секторі стикаються з багатьма складними проблемами (логістика, порушення ланцюга поставок, висока вартість сировини та матеріалів). Водночас є прогнози, що за наявних змін українські виробники зможуть виробляти великий обсяг ринку. Це є основою для залучення інвесторів, які хочуть вкладати кошти в розвиток виробництва будівельних матеріалів та суміжних сфер, щоб залишатися прибутковими та швидко розвиватися.

Одним із важливих напрямків, завдяки якому має розвиватися будівельна галузь, є житлове будівництво. Виконуючи особливо важливе соціальне значення, оскільки є показником рівня та якості життя населення. Ключовими завданнями розвитку будівельної галузі є оптимізація виробничих потужностей будівельної галузі шляхом інвестування, залучення нових кваліфікованих кадрів та впровадження новітніх технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адамська І. Сучасний стан й тенденції розвитку будівельної галузі України. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 5. С. 7–15. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/30934/2/GEB_2019v60n5_Adamska_I-Current_state_and_trends_of_7-15.pdf (дата звернення: 14.03.2023).
2. Боровик М. В., Балкова В. Ю. Особливості управління інформаційно-комунікаційним забезпеченням діяльності підприємств будівельної галузі. *Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища*: матеріали X міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 11 листоп, 2022 р. Одеса, 2022. С. 10–13. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/epf/ekonom_pidpr/ naukova_diyalnist/conf_2022.pdf#page=10 (дата звернення: 14.03.2023).
3. Будівництво нового житла скоротилось вдвічі – Держстат. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/16/695106/> (дата звернення: 15.03.2023).
4. Відновити будівництво під час війни: чотири головних виклики. URL: <https://mind.ua/openmind/20251137-vidnoviti-budivnictvo-pid-chas-vijni-chotiri-golovnih-vikliki> (дата звернення: 15.03.2023).
5. Допомога світу у відбудові України: стратегічні рішення та конкретні проекти. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3701599-dopomoga-svitu-u-vidbudovi-ukraini-strategichni-risenna-ta-konkretni-proekti.html> (дата звернення: 28.04.2023).
6. Коба О. В. Ризики і загрози економічної безпеки будівельної галузі України в умовах воєнного стану. “The 4 th International scientific and practical conference “Eurasian scientific discussions” (May 8–10, 2022) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2022. pp. 367–371. URL: https://www.researchgate.net/profile/Ivan-Yatsenko-2/publication/361611196_Misce_sudovo-veterinarnoi_ekspertizi_v_sistemi_sudovih_ekspertiz_ta_ii_znacenna_u_sudocinst-vi/links/62bc4bbd93242c74cad767d9/Misce-sudovo-veterinarnoi-ekspertizi-v-sistemi-sudovih-ekspertiz-ta-ii-znacenna-u-sudocinst-vi.pdf#page=367 (дата звернення: 10.03.2023).
7. Прогноз розвитку галузі будівництва у 2023 році. URL: <https://ua.ifsukraine.com/prognoz-rozvitku-galuzi-budivnictva-u-2023-roci/> (дата звернення: 07.04.2023).
8. Серьогіна Н. В., Вішня Я. С. Вплив рівня інвестування на розвиток будівельної галузі. *Економіка та підприємництво*. 2022. № 1 (124). С. 57–60. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/1_2022/11.pdf.
9. Статті Державного бюджету України на 2023 рік щодо будівництва. URL: <https://construction-market.korfor.com.ua/derzhavnyi-biudzheth-ukrainy-shchodo-budivnytstva/> (дата звернення: 15.03.2023).
10. Що допоможе будівельній галузі пережити 2023 рік: думка фахівців. URL: https://realestate.24tv.ua/shho-dopomozhe-budivelnii-galuzi-perezhit-2023-rik-dumka-fahivtsiv_n2239796 (дата звернення: 07.04.2023).

REFERENCES:

1. Adamska I. (2019). Suchasnyi stan y tendentsii rozvytku budivelnoi haluzi Ukrainy [Current state and development trends of the construction industry of Ukraine]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Bulletin*, 5, 7–15. Available at: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/30934/2/GEB_2019v60n5_Adamska_I-Current_state_and_trends_of_7-15.pdf [in Ukrainian]
2. Borovyk, M. V., and Balkova, V. Yu. (2022). Osoblyvosti upravlinnia informatsiino-komunikatsiynym zabezpechenniam diialnosti pidpriemstv budivelnoi haluzi. [Peculiarities of management of information and communication support for the activities of enterprises in the construction industry]. Proceedings from Stratehichni priorityety sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v umovakh instytutsiinykh peretvoren hlobalnoho seredovyshcha: *materialy Kh mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii – Strategic priorities of socio-economic development in the conditions of institutional transformations of the global environment: materials of the X international scientific and practical conference (Odessa, November 11, 2022)* (pp. 10–13). Odessa: The main committee of the organization: Gornyak O.V. [in Ukrainian]
3. Budivnytstvo novoho zhytla skorotylos vdvichi – Derzhstat [Construction of new housing has halved – Derzhstat]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/16/695106>.
4. Vidnovyty budivnytstvo pid chas viiny: chotyry holovnykh vyklyky [Rebuilding during the war: four main challenges]. Available at: <https://mind.ua/openmind/20251137-vidnoviti-budivnictvo-pid-chas-vijni-cho-tiri-golovnih-viklyki>.
5. Dopomoha svitu u vidbudovi Ukrainy: stratehichni rishennia ta konkretni proiekty [Helping the world in rebuilding Ukraine: strategic decisions and specific projects]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3701599-dopomoga-svitu-u-vidbudovi-ukraini-strategichni-risenna-ta-konkretni-proekti.html>.
6. Koba O. V. (2022). Ryzky i zahrozy ekonomichnoi bezpeky budivelnoi haluzi Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Risks and threats to the economic security of the construction industry of Ukraine in the conditions of martial law]. Proceedings from : *4 Mizhnarodna naukovopraktychna konferentsiia «Ievraziiski naukovi dyskusii», Barca Academy Publishing, Barselona, Ispaniia – The 4 th International scientific and practical conference “Eurasian scientific discussions”, Barca Academy Publishing, (Barcelona, Spain, May 8-10, 2022)* (pp. 367–371). Barcelona, Spain: Editor Komarytskyy M.L. [in Ukrainian]
7. Prohnoz rozvytku haluzi budivnytstva u 2023 rotsi [Forecast of the development of the construction industry in 2023]. Available at: <https://ua.ifsukraine.com/prognoz-rozvitku-galuzi-budivnictva-u-2023-roci>.
8. Seryogina N.V., &Statti Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy na 2023 rik shchodo budivnytstva [Articles of the State Budget of Ukraine for 2023 regarding construction]. Available at: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/1_2022/11.pdf.
9. Shcho dopomozhe budivelni haluzi perezhyty 2023 rik: dumka fakhivtsiv [What will help the construction industry survive 2023: the opinion of experts]. Available at: https://realestate.24tv.ua/shho-dopomozhe-budivelniy-galuzi-perezhyti-2023-rik-dumka-fahivtsiv_n2239796.